

Chagnollaud, D., Troper, M. (eds.):

Traité international de droit constitutionnel

Trojdílná publikace nakl. Dalloz, 2012, Tome 1 (ISBN 978-2-247-10744-5),

Tome 2 (ISBN 978-2-247-11869-4), Tome 3 (ISBN 978-2-247-12072-7)

Vítězslav Němčák*

Cílem tohoto příspěvku je představit významné dílo v odvětví ústavního práva s názvem *Traité international de droit constitutionnel*, což můžeme přeložit jako *Mezinárodní nauka o ústavním právu*. Trojdílné pojednání o ústavním právu vyšlo v roce 2012 ve francouzském nakladatelství Dalloz. Jde o systematicky seřazenou sbírku příspěvků významných právních osobností s cílem zachytit soudobou právní vědu o ústavním právu.

Autoři publikace pocházejí zejména z Francie, Itálie nebo Španělska. Jsou však zastoupeni také autoři ze zemí jako jsou Německo, Lucembursko, Tunisko, Kanada, Norsko, Finsko, Velká Británie, Belgie, Švýcarsko, Spojené státy americké, Rakousko, Maďarsko nebo Izrael. Celkem se na tvorbě *Traité international de droit constitutionnel* podílela sedmdesátka autorů, kteří jsou z největší části vysokoškolskými profesory, ale najdeme mezi nimi také bývalé ústavní soudce, senátory a další osobnosti, které zastávají nebo zastávali důležité veřejné funkce. Výsledkem jejich práce je soubor tří publikací, přičemž každá z nich nabízí přibližně 800 stran textu o ústavním právu. Je proto zřejmé, že na následujících řádcích není prostor pro detailní recenzi obsahu všech příspěvků. Snahou však je naznačit čtenářům, co lze od trojdílné publikace očekávat.

První díl *Traité international de droit constitutionnel* má podtitulek *Théorie de la constitution* a zabývá se tedy teorií ústavy. Najdeme zde příspěvky zabývající se teorií poznání ústavního práva, předmětem a vývojem ústavně právní vědy, její historií, ale také vztahem k ostatním vědním disciplínám. Dále se tento díl dotýká základních otázek ústavního práva spojených s jejími prameny, způsoby argumentace nebo se základními kameny dnešní ústavněprávní vědy (např. suverenity, právní stát, hierarchie norem). V prvním díle se můžeme také seznámit s pohledem na význam a sociální funkci Ústavy.

Druhý díl nese podtitulek *Distribution des pouvoirs* (Dělbá mocí) a zabývá se ústavním právem v téměř

přežilých klasických kategoriích¹. Kapitoly jsou věnovány dělbě mocí v různých státních formách (unitární stát vs. federace) nebo systémech (parlamentní vs. prezidentský). Dále se publikace v tomto dílu zaměřuje na postavení jednotlivých státních orgánů, způsob účasti občanů na státní moci nebo na tvorbu právních norem.

Třetí díl má v podtitulku *Suprématie de la constitution* (Nadřazenost ústavy). Dotýká se proto témat jako je ústavodárná moc, kontrola ústavnosti, ochrana základních práv a dále sociopolitickou funkcí státu, což zahrnuje rozličná témata od občanství a veřejných financí přes rodinu a bioetiku až po veřejnou správu.

Všechny tři díly tvoří určitou harmonii a je nutné je pojímat jako jeden celek, kde první díl má dát čtenáři základní perspektivu pro ucelené vnímání specifických otázek ústavního práva, ať už v kategoriích klasického nebo snad můžeme říct historického diskurzu (díle 2) nebo v moderním kontextu konstitucionalismu (díle 3). Pokud pak bude čtenář hledat zdroj informací pro studium určité ústavně právní otázky, nevystačí si zpravidla jen s jedním z výše uvedených dílů publikace. Například pro hledání odpovědi na to, jaké jsou meze soudem prováděné interpretace, není možné opominout kapitoly o způsobech právního myšlení respektive o interpretaci a argumentaci v prvním více teoretickém díle publikace², ale také kapitolu o funkci soudů a vytváření právní normy v druhém díle³.

Jak je vidět i z výše nastíněného obsahu, není celé dílo nějakou prostou srovnávací studií ústavního práva v různých zemích. Studie a znalost ústavního práva

¹ Používám zde slova editorů publikace, viz Chagnollaud, D., Troper, M. Introduction. In: Chagnollaud, D., Troper, M. (eds.) *Traité international de droit constitutionnel. Tome 1. Théorie de la constitution*, str. VIII.

² Guastini, R. L'interprétation de la constitution a Aienza, M. L'argumentation obojí In: Chagnollaud, D., Troper, M. (eds.) *Traité international de droit constitutionnel. Tome 1. Théorie de la constitution*, str. 465 resp. 505.

³ Boucobza, I. La fonction juridictionnelle et la production des normes. In: Chagnollaud, D., Troper, M. (eds.) *Traité international de droit constitutionnel. Tome 2. Distribution des pouvoirs*, str. 705.

* Mgr. Vítězslav Němčák, doktorand Katedry ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

a ústavně právní praxe v různých zemích je pouze předpokladem autorů publikace, který se následně odráží v samotných textech (viz například Roux, A. *Contrôle de constitutionnalité. Organisations juridictionnelles*. recenzovaná publikace, díl 3, s. 107 an., který odkazuje na desítky zahraničních příkladů). Mezinárodní rozměr textů je pak zřejmý zejména z významu řešených otázek, které mohou být kladeny v jakémkoliv právním systému, který se řadí do rodiny tzv. liberálních demokracií. V některých případech jsou otázky přímo mezinárodní (například vliv práva Evropské unie, viz Chérot J.-Y. *Constitution et économie*, recenzovaná publikace, díl 3, s. 553) nebo jsou společné většině takových zemí (například otázky spojené s kontrolou ústavnosti, viz recenzovaná publikace, díl 3, část 2).

Publikace ukazuje, jak je ústavní právo komplexní problematikou a jak čím dál více prostupuje do celého právního systému a vlastně do celé společnosti (viz zejména společenské otázky řešené v díle 3). Ústavní právo proto nelze studovat pouze ústavně právní perspektivou, ale je nutné jej vnímat v různých kontextech zkoumaných jinými disciplínami (politologie, sociologie, filozofie, jazykověda atd.).

Od studia *Traité international de droit constitutionnel* nemůže čtenář (samozřejmě) očekávat, že získá odpovědi na všechny otázky ústavního práva. Všichni zúčastnění autoři, jak říkají editoři publikace, dávají přednost analytickým metodám a nepřístupují k právu jako souboru pravidel a řešení, ale jako způsobu uvažo-

vání⁴. Přečtením příspěvků tedy čtenář spíše získá podněty k úvahám nad dnešním ústavním právem a náznaky toho, jaké je místo a úloha ústavního práva v dnešním světě a případně jakými cestami by se mohlo ústavní právo dále vyvíjet. Příspěvky jsou v drtivé většině koncipovány jako analytický souhrn teorií a přístupů k dané problematice, a v jednotlivých příspěvcích proto najdeme odkazy na často protichůdné přístupy k ústavnímu právu.

Vzhledem k zemi původu a převaze francouzských autorů je při bližším pohledu zřetelná jistá frankofonizace perspektivy jakou jsou jednotlivé oblasti v publikaci nahlíženy. To se však podle mého názoru neprojevuje absencí toho, jak je daný problém nazírán právníky v jiných zemích, ale naopak přidáním hodnotou kritického náhledu na francouzské právní tradice a teorie.

Traité international de droit constitutionnel by určitě nemělo chybět v žádné právnické knihovně, protože těm, kteří ovládají francouzský jazyk, bude toto dílo cenným zdrojem pro jakékoliv zkoumání ústavního práva. Pro ty, jež francouzštinu neovládají, může být zase představené dílo velkou motivací se tento krásný jazyk naučit, nejen *Traité international de droit constitutionnel* za tu námahu stojí.

⁴ Chagnollaude, D., Troper, M. Introduction. In: Chagnollaude, D., Troper, M. (eds.) *Traité international de droit constitutionnel. Tome 1. Théorie de la constitution*, str. VII.